

**Збірник тез доповідей
VI Міжнародної наукової конференції**

**«ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ
КАТАСТРОФИ»:**

історичні та психологічні наслідки

*(до 40-х роковин аварії
на Чорнобильській АЕС)*

**23-24 квітня
ТЕРНОПІЛЬ-2026**

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)
Тернопільська обласна військова адміністрація
Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська атомна електростанція» (Україна)
Західний науковий центр НАН України (Україна)
Національний університет оборони України (Україна)
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна)
Державний архів Тернопільської області (Україна)
Хмельницький національний університет (Україна)
"Центр міжнародної безпеки та партнерства факультету Міжнародних відносин Львівського
національного університету імені Івана Франка" (Україна)
Корпорація "Науковий парк "Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля" (Україна)
Військово-технічна академія імені Ярослава Домбровського (Польща)
Університет «Шибеницька Політехніка» (Хорватія)
Університет технологій та економіки імені Хелени Ходковської (Польща)
Державний професійно-технічний університет імені професора Едварда Щепаніка в Сувалках (Польща)
Академія прикладних наук WSHU (Польща)
Каліський університет імені Президента Станіслава Войцеховського (Польща)
Асоціація MOST UA-CZ z. s. (Чехія)

Збірник тез

**VI Міжнародної конференції
Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи:
історичні та психологічні наслідки
(до 40-х роковин аварії на Чорнобильській АЕС)**

Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки наслідки (до 40-х роковин аварії на Чорнобильській АЕС): Збірник тез VI Міжнародної наукової конференції, 23-24 квітня 2026 р. / упоряд. А.А. Криськов, О.М. Горішна, Н.В. Габрусєва – Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2026. – 162 с.

ISBN 978-617-8607-20-3

Збірник містить матеріали VI Міжнародної наукової конференції «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки» наслідки (до 40-х роковин аварії на Чорнобильській АЕС)

Конференція проведена Тернопільським національним технічним університетом імені Івана Пулюя 23-24 квітня 2026 р. Основне проблемне поле конференції: питання психологічної та соціальної реабілітації постраждалих під час воєнних конфліктів; основні напрямки новітніх досліджень у мінімізації наслідків воєнних конфліктів та техногенних катастроф; шляхи міжнародного співробітництва у подоланні екологічних, економічних, психологічних, соціальних проблем, пов'язаних з воєнними конфліктами та техногенними катастрофами тощо.

Всі права захищені. Жодна з доповідей цього видання не може бути повністю чи частково відтворена або розмножена електронним, механічним, фото- чи будь-яким іншим способом без попереднього письмового погодження з програмним комітетом конференції. Всі доповіді відтворено з дозволу їх авторів. Видавець не несе відповідальності за будь-який збиток, заподіяний особам чи власності внаслідок некоректності наданої в збірнику інформації або при використанні будь-яких методів, виробів чи ідей, які описано в поданих авторами доповідях.

ISBN 978-617-8607-20-3

Матеріали публікуються в авторській редакції та відображають точку зору авторів, яка може не збігатися з позицією редколегії

Сеньовська Н., канд. пед. наук, доц.; Скуратко Т., канд. філ. наук, доц.	34
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна ТРАВМОІНФОРМОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ОБГОВОРЕННІ ТЕМАТИКИ ЯДЕРНОЇ ЗАГРОЗИ	
Сіткар В., канд. психол. наук, доц.; Сіткар С., канд. пед. наук, доц.	37
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЦИВІЛЬНИХ ПІСЛЯ ВІЙНИ	
Шостаківська Н., канд. пед. наук, доц.	41
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна	
Савіна І., канд. пед. наук	
Національний університет оборони України, Україна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
СЕКЦІЯ 2. ІСТОРІЯ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ І ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ	43
Габрусєва Н., доктор філософії у галузі Освіта/Педагогіка, доц.; Чоп Т., асист.	43
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна ЯДЕРНА БЕЗПЕКА В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ: ВІД ТЕХНОКРАТИЗМУ ДО СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ	
Дугінець Г., д. екон. наук, проф.; Гребініченко Д.	45
Державний торговельно-економічний університет, Україна ПРИЧИНИ КРАХУ ВЕРСАЛЬСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОЧАТОК ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	
Стручок В., ст. викладач	47
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна ЖЕРТВИ ТА ЖЕРТОВНІСТЬ ПІД ЧАС ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ	
СЕКЦІЯ 3. ГІБРИДНІ ВІЙНИ: ІСТОРИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	49
Приймачук Е.	49
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ТЕРОР ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	
Стоцький Я., д. істор. наук, проф.	51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна. ПСИХОЛОГІЯ РЕЛІГІЙНИХ КРИЗ	
Янів С.	54
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна ГІБРИДНІ ВІЙНИ: ІСТОРИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	
СЕКЦІЯ 4. ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВІЙНИ: КОГНІТИВНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІРИ	56
Вітик І., канд. юрид. наук	56
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА І ПІСЛЯВОЄННА ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВНУТРІШНІХ РЕФОРМ	
Лещук Г., канд. пед. наук, доц.	61
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна	
Лещук Р., канд. техн. наук, доц.	
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна	

УДК 364.444:355.48(477)

Лещук Г., канд. пед. наук, доц.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

Лещук Р., канд. техн. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ

***Анотація.** У статті досліджена трансформація соціальної політики України як стратегічне реагування на довгострокові наслідки війни. На основі аналітичних документів обґрунтований перехід від патерналістської моделі соціальної політики до стратегії сек'юритизації, де соціальна сфера стає складовою національної безпеки. Висвітлена зміна парадигми захисту населення через впровадження сервісних підходів, децентралізацію послуг та розвиток системи ментального здоров'я. Особливу увагу приділено цифровізації як фундаменту нової моделі соціальної політики, що забезпечує адресність допомоги в умовах депопуляції та руйнації інфраструктури. Виснувано, що побудова якісно нової моделі соціального захисту, інтегрованої у глобальні політичні механізми та стандарти ЄС, є необхідною умовою для забезпечення резильєнтності суспільства та повоєнного відновлення України.*

***Ключові слова:** соціальна політика, трансформація, війна, довгострокові наслідки війни.*

Leshchuk H., Ph.D. (Ped.), Assoc. Prof.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

Leshchuk R., Ph.D. (Eng.), Assoc. Prof.

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

TRANSFORMATION OF UKRAINE'S SOCIAL POLICY IN THE CONTEXT OF OVERCOMING THE LONG-TERM CONSEQUENCES OF WAR

***Abstract.** The article explores the transformation of Ukraine's social policy as a strategic response to the long-term challenges of war. Based on analytical frameworks, it justifies the shift from a paternalistic model to a securitization strategy, where the social sphere becomes an integral component of national security. The study highlights the paradigm shift in human capital protection through service-oriented approaches, decentralization, and the development of a mental health system. Particular attention is paid to digitalization as the foundation of a new social policy model that ensures targeted assistance amidst depopulation and infrastructure destruction. It is argued that building a qualitatively new social protection model, integrated into global political mechanisms and EU standards, is essential for ensuring societal resilience and Ukraine's post-war recovery.*

***Keywords:** social policy, transformation, war, long-term consequences of the war.*

Війна в Україні є не просто локальним конфліктом. Її наслідки у вигляді масової стихійної міграції, руйнації логістичних мереж та фінансової нестабільності давно вийшли на глобальний рівень. Світова спільнота та Україна зокрема, постали перед викликами, справжні масштаби яких, у психологічній, демографічній та соціальній площинах, лише починають увиразнюватися [1]. Вже сьогодні можемо говорити про демографічну кризу, зумовлену зростанням смертності та зниженням народжуваності, навантаження на бюджет у зв'язку зі зростанням кількості категорій населення, які потребують соціальних виплат (внутрішньо переміщені особи, люди з інвалідністю, в тому числі, військовослужбовці та ветерани, особи з ПТСР та інші) та знищенням соціальної інфраструктури.

В аналітичній записці «Концепція сек'юритизації державної політики та суспільства» Центру Разумкова йдеться про перегляд пріоритетів державної політики в умовах військової агресії. Аналіз цього документу дозволяє виділити низку тез, що є визначальними для

трансформації соціальної сфери України. Ключовою ідеєю є переосмислення соціальної політики не лише як гуманітарного напрямку, а як невід'ємного складника національної безпеки, де стійкість суспільства стає головним бар'єром проти зовнішніх загроз. Сек'юритизація соціальної сфери передбачає перехід від пасивного надання пільг до активного захисту населення, що є базовим ресурсом держави в умовах тривалого військового конфлікту. Особлива увага приділяється подоланню соціальної вразливості як фактора, що може бути використаний агресором для дестабілізації внутрішньої ситуації, тому трансформація соціальної політики має бути спрямована на усунення нерівності та відновлення довіри між громадянином і державними інституціями. Важливою тезою є необхідність стратегічного планування, яке враховує післявоєнне відновлення, де соціальні стандарти мають бути синхронізовані з вимогами євроінтеграції як гарантії довгострокової стабільності. Також документ наголошує на важливості координації цивільних та військових ресурсів, зокрема у сфері реабілітації та інтеграції ветеранів, що визначається як пріоритет вищого рівня для збереження соціальної згуртованості. У контексті глобальних викликів, трансформація соціальної політики України розглядається як створення моделі «держави-фортеці», де соціальна захищеність кожного громадянина безпосередньо конвертується в оборонну міцність усієї країни. Зрештою, сек'юритизація вимагає інноваційних підходів до управління ресурсами [2].

Опираючись на аналітичну доповідь Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД) виокремимо ключові моменти, що безпосередньо стосуються трансформації соціальної політики в контексті подолання довгострокових наслідків війни [3].

Першочерговою є зміна самої парадигми соціального захисту – від патерналістської моделі прямого субсидування держава має перейти до сервісної моделі, де головним акцентом є розвиток людського капіталу та забезпечення стійкості (резильєнтності) громад. Війна спричинила безпрецедентну деформацію соціальної структури, сформувавши великі групи населення з особливими потребами (ветерани, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи та діти війни), що вимагає розробки диференційованих механізмів підтримки замість уніфікованих виплат. Важливим аспектом трансформації соціальної політики є також децентралізація соціальних послуг, де територіальна громада стає базовим рівнем реалізації політики, який дозволяє швидше адаптуватися до потреб конкретної людини. Крім того, довгострокова стратегія має враховувати критичну демографічну ситуацію, наслідками якої є депопуляція та старіння нації, через що соціальна політика повинна інтегруватися з політикою повернення мігрантів та стимулювання народжуваності.

Цифровізація сфери соціальних послуг, найзначимішими здобутками якої є платформа «Дія» та цифрові реєстри, є сьогодні не лише технічним інструментом, а фундаментом для прозорості та адресності системи соціальної допомоги, що мінімізує корупційні ризики та бюрократичне навантаження. Цифровізація в Україні під час війни стала не просто технічним оновленням, а фундаментальним переломом у філософії соціальної політики. «Дія» змінила соціальну політику, зробивши державу «невидимим сервісом». В контексті подолання наслідків війни її роль є винятково важливою через дистанційність та комплексність підходу. Так, можливість оформити статус ВПО та соціальні виплати без відвідування ЦНАПів є життєво важливою для людей у зонах бойових дій або маломобільних груп. Інтеграція з державними реєстрами дозволяє системі миттєво підтверджувати дані, що виключає людський фактор і корупційні ризики, а запровадження послуг типу «єМалятко» або соціальних виплат для сімей з дітьми онлайн дозволяє державі підтримувати демографічну ситуацію у найважчі часи [4].

Платформа «Допомога» є унікальним інструментом, який розширив межі класичної соціальної політики, залучивши в неї приватний сектор та міжнародних донорів. Платформа об'єднує державні виплати, волонтерську допомогу та міжнародну підтримку від ООН, ЮНІСЕФ та інших інституцій. Механізми «Допомоги» дозволяють благодійнику з будь-якої точки світу оплатити чек на продукти або ліки для конкретної сім'ї в Україні, що забезпечує пряму адресність та глобалізує допомогу [5].

Найважливішим інструментом для подолання довгострокових наслідків війни, на нашу думку, є Реєстр пошкодженого та знищеного майна (РПЗМ), оскільки без житла неможлива соціальна стабільність і повернення мігрантів. Реєстр створює юридичне підґрунтя для виплати компенсацій громадянам (програма «Відновлення»). Кожен об'єкт має цифровий слід, що дозволяє міжнародним партнерам бачити, куди йдуть кошти, що забезпечує прозорість і є ключовим елементом соціальної справедливості. Дані Реєстру дозволяють державі аналізувати, які регіони потребують нових дитячих садочків, лікарень та соціальних центрів, виходячи з реального стану житлового фонду [6].

Можемо стверджувати, що ці платформи – це не просто сайти, а втілення моделі нової соціальної політики, яка є наслідком переходу до Data-driven policy (політики, що базується на даних). Політика, що базується на даних використовує аналітику даних, штучний інтелект та доказову базу для формування державних рішень, прагнучи до проактивного, а не реактивного управління. Вона дозволяє оптимізувати розподіл ресурсів, впроваджувати адресні заходи та підвищувати ефективність шляхом перетворення величезних масивів даних на дієві стратегічні рішення. Такий підхід посилює прозорість, підзвітність та здатність вирішувати складні суспільні проблеми, такі як бідність або зміна клімату [7]. Тепер держава не просто припускає, кому потрібна допомога, а бачить ситуацію в режимі реального часу, що дозволяє раціонально розподіляти обмежені ресурси в умовах війни.

І нарешті, ключовим викликом для соціальної політики України є подолання психологічної травматизації суспільства, що потребує створення розгалуженої системи ментального здоров'я як невід'ємної компоненти загальнодержавної соціальної політики.

Очевидно, що подолання віддалених наслідків війни вимагає не просто ситуативних рішень, а фундаментальної перебудови соціальної політики України. Це передбачає перехід від стратегії виживання до стратегії гнучкої стійкості, котра має базуватися на спільних діях світових держав та перегляді національних пріоритетів соціального захисту населення. Реформування соціальної сфери при цьому має стати ключовим інструментом її адаптації до можливих нових загроз.

Ефективна відповідь на усі зазначені вище виклики можлива лише за умови інтеграції української системи соціальної політики у глобальні політичні механізми, що дозволить не просто нівелювати наслідки кризи, а й вибудувати якісно нову модель захисту насамперед людського капіталу в повоєнний період. Узгодженість усіх внутрішніх реформ із міжнародними стандартами соціального захисту ЄС є обов'язковою умовою для залучення зовнішніх інвестицій у відновлення України.

Джерела та література

1. Лещук Г., Лещук М. Війна в Україні та її наслідки для світової спільноти. *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки* : збірник тез III Міжнародної наукової конференції (20-21 квітня 2023 р.). Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. С. 74–76.
2. Сек'юритизація державної політики та суспільства в Україні. Центр Разумкова. Київ, 2025. 80 с.
3. Суспільство, трансформоване війною: аналіт. доп. / Потапенко В., Павленко І., Тищенко Ю. та ін. К.: НІСД, 2025. 79 с.
4. Що таке «Допомога» і як проєкт може допомогти переселенцям. URL: <https://bf.diaa.gov.ua/articles/shcho-take-proiekt-iedopomoha>
5. В Україні презентували Реєстр пошкодженого та знищеного майна. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/v-ukraini-prezentovali-reestr-poshkodzhenogo-ta-znishchenogo-mayna>(дата звернення: 21.03.2026).
6. Turn data into policy. URL: <https://www.datatopolicy.org/navigator/turn-data-into-policy> (дата звернення: 21.03.2026).